

dostoievskiană și din însuși misterul teatrului, „expediază” mare parte din taina și din complexitatea relațiilor dintre frații Karamazov (și nu numai dintre ei), ori construiește acea tensionată confruntare dintre Inchizitor și Dumnezeu (cu totul remarcabilă ca esență dramaturgică și vizualizare scenică) în dimensiuni ce riscă la un moment dat să „lovească” în armonia ansamblului și în cursivitatea spectacolului. Faptul că montarea, la premiera sa, nu s-a prezentat ca o performanță, – deși, în bună parte, tensiunea ei intelectuală și emoțională dă seama despre valoarea trupei și a directorului de scenă – se explică și prin unele excese de zel ori prin voluptatea de „a ieși în față” a unor interpreți. Dacă, în contextul activității unui regizor caracterizat de o iubire manifestă pentru actori, cărora le oferă întotdeauna șanse generoase de afirmare, faptul poate fi lesne înțeles în cazul unor interpreți mai tineri sau mai puțin cunoscuți, el devine greu de acceptat în evoluția unor artiști de frunte ai Odeon-ului și ai teatrului românesc, în general. Aproape fiecare dintre personajele piesei aduce cu sine fragmente de adevăr caracterologic și temperamental (nu în ultimul rând, excelentul personaj colectiv al „soldaților”) ori de substanță metaforică (Dumnezeu, Inchizitorul etc.). Numai că, în evoluția lor, actorii manifestă adesea ezitări, lipsă de consecvență și coerență, sau transformă unele gesturi, atitudini și reacții în măști ale unui teatralism supărător pentru fizionomia rolului și a spectacolului în ansamblu, în totală contradicție cu instinctul teatral excepțional cu care ne-a obișnuit Alexandru Vasilache. Este, însă, un spectacol pe care simt nevoia să-l revăd. Căci, uneori, chiar și ezitățile ori neîmplinirile unui travaliu ieșit din comun reprezintă o zonă de interes major. Mai ales atunci când el poartă girul seriozității profesionale, al bunului-simț artistic și al buneii-credințe.

ION PARHON

FRICA DE IDENTITATE

SĂ NU FACI UMBRĂ de Ellen Kaplan ● **TEATRUL EVREIESC DE STAT** ● **Data reprezentăției: 14 ianuarie 1998** ● **Regia: Liana Ceterchi** ● **Decorul: Andreea Mincic** ● **Costumele: Oana Botez** ● **Muzica: Lucian Ban** ● **Imagini video: Sorin Toma** ● **Distribuția: Leonie Waldman Eliad (Ea), Rudy Rosenfeld (El), Dana Dembinski-Medeleanu (Marcia), Mihaela Rădescu (China-Chanah), Marius Drogeanu (Guy), Nicolae Călugărița (Ron), Eugenia Balaure (Dalton), Mihai Răzuș (Fanon).**

Având în vedere că este vorba de o autoare contemporană mai puțin (sau defel) cunoscută în România, trebuie să recunoaștem că ne-ar fi plăcut să aflăm măcar câteva date despre Ellen Kaplan. Să știm ce a mai scris, dacă și unde i s-au mai jucat piesele/piesa, cu câte premii a fost onorată la ea acasă ori aiurea... Nu de alta, dar direcțiile teatrelor s-au cam obișnuit să opteze pentru un text sau altul în funcție de laurii cu care a fost încununată fruntea dramaturgilor – mai ales când sunt **străini** și **contemporani!** (Nu contează că

piese românești – **la fel** de contemporane, **la fel** de premiate – rămân, pentru destulă vreme, pierdute prin sertare, nebăgate în seamă.)

În locul unor astfel de referințe, am putut citi, totuși, în foile ce ne-au fost date la intrarea în teatru, un soi de „explicitare” (scrisă chiar de autoarea americană, nu știm însă dacă special pentru această premieră) a tramei ce urma s-o vedem pe scenă.

Să nu faci umbră este, după cum Ellen Kaplan ne mărturisește, „o piesă despre gestul de auto-eliminare... a fost o explorare, o ură de sine interiorizată, o anihilare culturală din afară și dinăuntru”. În fapt, este vorba despre viața unei tinere balerine evreice care vrea să-și destrame identitatea printr-o „integrare, asimilare, occidentalizare” totală, pe care și-o dorește până la uitarea de sine. Rămâne însă **frica** teribilă de lumina reflectoarelor, care o expune privirilor și o face să înghețe, dublată de o spaimă ancestrală datorată, în parte, „moștenirii” lăsate de o istorie cu totul nedreaptă... Se simte permanent

Imagine din **Să nu faci umbră** de Ellen Kaplan la TES (regia: Liana Ceterchi)

BASME PENTRU TOȚI

frustrată, urmărită, vânată... Sigur că renunțarea la dans ar fi o soluție pentru a se putea pierde în masa amorfă a mediocrității, dar, în afara baletului, ea se simte neîmplinită, urâtă... În condițiile în care o mamă cam frivolă și un unchi cam superficial nu o pot încuraja și susține suficient, tânăra China-Chanah, extrem de vulnerabilă, devine cu ușurință victima unei brute precum Guy...

Într-un alt plan, mult mai îndepărtat, ca și cum ar fi coborât din trecutul poporului evreu, doi bătrâni stau la o masă rituală așteptându-și fără încetare și cu deplină speranță nepoata. În final, întâlnirea devine posibilă, dar nu vom afla niciodată dacă ea s-a petrecut în planul real al vieții sau pe tărâmul morții, în... istorie.

Spectacolul montat de Liana Ceterchi poartă pecetea unei simplități faste, în care povestea se deapănă firesc, fără convulsii excentrice. (Trebuie să reproșăm, însă, o anume ambiguitate despre care nu știm dacă se datorează demersului regizoral sau scriiturii dramaturgice.)

Un sistem de perdele (din folie transparentă și din pânză) rezolvă cu ingeniozitate delimitarea spațiilor de joc, ce se transformă uneori într-o ciudată arcă a lui Noe care adună laolaltă oameni disperăți ce vor să-și rupă rădăcinile (chiar dacă ele durează de 4 000 de ani, într-o călătorie lipsită de sens. (Această stranie pribegie este potențată cu ajutorul unor imagini video. Util artificiu!)

Actorii (chiar toți) interpretează cu conștiinciozitate, dar fără bucurie, rolurile încredințate. (De unde, probabil, și sentimentul nostru de sațietate.) Ar fi de amintit, totuși, evoluția marcată de experiență și profesionalism a cuplului de bătrâni Leonie Waldman Eliad (Ea) și Rudy Rosenfeld (El), ce dă o aură de melancolie întregului. Pe alocuri, Mihaela Rădescu (China-Chanah) devine veridică. Dar nu mai mult!

Jocului destul de tern despre care vorbeam i se adaugă efortul nostru de a urmări desfășurarea reprezentației în limbile engleză (cea mai mare parte), idiș și ebraică. E drept, cu traducere la cască.

MARIA LAIU

PASĂREA DE FOC de Igor Stravinski ● **TEATRUL „ȚÂNDĂRICĂ”** ● Data reprezentației: 30 octombrie 1997 ● Scenariul și regia: Irina Niculescu ● Scenografia: Mihai Mădescu ● Mișcarea scenică: Adina Cezar ● Actori-mănuitori: Marcela Sava (Pasărea de foc), Daria Gănescu, Liviu Berehoi (Ivan), Gabriel Apostol (Kașcei), Sara Dan, Angela Filipescu, Marcela Sava, Bruno Măstăn, Mihai Dumitrescu, Gabriel Apostol (Ursitoarele, Merele de aur, Stanele de piatră) ● Voci: Florian Pittiș (Povestitorul), Irina Petrescu (Pasărea de foc), Mihai Bisericanu (Ivan), Valeriu Simeon (Kașcei).

Continuându-și opera de formare a viitorilor spectatori-adulți, dar și de educare culturală a generațiilor foarte felurite care îi frecventează reprezentațiile, Teatrul „Țândărică” oferă, prin **Pasărea de foc**, o nouă montare „pentru toate vârstele”. Celebra suită a lui Stravinski, compusă în 1909-1910 pentru Baletale Ruse ale lui Serghei Diaghilev, se potrivește de minune teatrului de marionete, nu numai pentru că subiectul, inspirat dintr-un basm popular rusesc, e ușor de

urmărit de către copii, ci și pentru că personajele pot fi frumos înfățișate prin păpuși sau obiecte animate. Or animația este, ca întotdeauna la „Țândărică”, de o impecabilă calitate tehnică, fie că mânuitorii rămân în umbră, fie că evoluează la vedere, cu mișcări a căror eleganță se datorează, fără îndoială, și coregrafei Adina Cezar. Regizoarea Irina Niculescu a compus un scenariu concis, limpede și a orchestrat cursiv (cu unele mici căderi de ritm) desfășurarea poveștii, căreia scenografia rafinat simplă a lui Mihai Mădescu îi asigură cadrul plastic ideal (doar Stanele de piatră – în care vrăjitorul Kașcei închide sufletele celor ce nu i se supun – sunt parcă un pic mai urâte și mai greoaie decât ar fi fost nevoie). Așa încât, privind scena și ascultând muzica lui Stravinski și glasurile valoroșilor actori „de proză” care citesc partiturile personajelor principale, copiii sunt deopotrivă fermecați și îndrumați cu discreție să se gândească la libertate și tiranie, la sacrificiu și demnitate, la dragoste și forța ei dătătoare de viață. Iar dacă, pe lângă ei, se gândesc o clipă la toate acestea și adulții însoțitori, cu atât mai bine...

ALICE GEORGESCU

PREMIERĂ ABSOLUTĂ

MITUL REACTUALIZAT

IOANA PE RUG de Dina Cocea ● **TEATRUL „AL. DAVILA”** din PITEȘTI ● Data reprezentației: 19 decembrie 1997 ● Regia: Constantin Dinischiotu ● Scenografia: Mihaela Dinu-Pițigoi ● Ilustrația muzicală: Vasile Manta ● Distribuția: Mirela Popescu (Ioana), Ileana Zărnescu (Mama), Florin Dumitru (Val), Petrișor Stan, Ion Roxin, Dumitru Drăgan (Anchetatori), Carmen Roxin (Directoarea), Dan Ivăneșei (Soțul), Andreea Raicu (Femeia I), Elena Tușulan (Femeia II), Ioana Chiriță (Femeia III), Emilia Cortea (Procurorul), Petre Dumitrescu (Judecătorul), Vasile Pieca (Ștefan), Lia Deaconu (Doina), Cornelia Niculescu (Victoria), Cristina Caragea (Sorina).

Marile mituri ale fecioarelor neînfricate, mitul Antigonei sau povestea Ioanei D'Arc au fost reactualizate de către autorii veacului nostru fie prin reconstituirea legendelor sau a adevărului istoric, fie prin sugerarea unor tulburătoare coincidențe cu întâmplări din ziua de azi. În cea dintâi categorie se înscriu **Sfânta Ioana** de G. B. Shaw, **Ciocărlia** și **Antigona** de Jean Anouilh, ba chiar și **Antigona** de Bertolt Brecht, în timp ce în cea de a doua vom descoperi scrieri precum **Antigona și ceilalți**, piesa lui Peter Karvaș, sau „Duios Anastasia trecea”, frumoasa navelă a lui D.R. Popescu. Lor li se adaugă acum **Ioana pe rug** de Dina Cocea.

